

د سلسله قادريه رضويه عطاريه د اووم پير او مُرشد ذکر په نوم

د فیضان امام موسیٰ کاظم

پښتو

- د کمال نه دک خلمی 01
- چي څنگه ئي لقب هم هغه شان ئي ذات مبارک 07
- د دُعا د قبلیدو آزمائیلے شوے مقام 13
- د والد محترم نصیحتونه 17

د امام موسیٰ کاظم (رحمة الله علیه)
مزار مبارک

پیشکش:
مجلس المدینة العلمیة (د عربی)
ترجمه:
ټرانسلیشن ډیپارټمنټ (د عربی)

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلٰی خَاتَمِ النَّبِيِّينَ،
اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيْمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

د امام موسیٰ کاظم ؑ فیضان

دُعائے عطار: یا رَبِّ مصطفیٰ! خوڪ چي دا رساله ”د امام موسیٰ کاظم ؑ
خوب او د تولو نه د آخري نبي (صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم) د آل او د صحابه کرامو
رشتونې مينه او بے حساب به بخښنه نصيب کړې-

اٰمِيْنَ بِجَاہِ النَّبِيِّ الْاَمِيْن صَلَّی اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

د هر کار نه مخکښي دُرود شريف

شيخ يوسف بن عمر ؑ فرمائي: علمائے کرامو ؑ په دې
خبره باندې اتفاق کړې دے کوم کس چې کتاب ليکي نو د الله پاک د
پاک نوم يعني بِسْمِ اللّٰهِ شريف نه پس دې د حُضور صَلَّی اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم په ذات
مبارک باندې دُرود پاک ليکي- د کروړونو شافعيانو امام، حضرت امام
شافعي ؑ فرمائي: زه دا خوښووم چې انسان د خپل هر کار په شروع

کنبی د الله پاک حمد او ثنا (یعنی تعریف او توصیف) بیان کړي او د هغه په خوږ خوږ آخري نبي ﷺ باندې درود اولولي-

(مطالع المسرات، ص 7، 11)

نبي کا نام ې هر جا خدا کے نام کے بعد کہیں درود سے پہلے کہیں سلام کے بعد

(فرش پر عرش، ص 62)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

د کمال نه ډک حلمه

حضرت شقيق بلخي رحمه الله عليه فرمائي: چې زه د حج د پاره روان شوم نو زمونږه قافله په ”مقام قادسيه“ کنبې حصاره شوله- هلته نور هم عازمين حج [يعني حج له تلونکي] وو، ډيره ښکلې نظاره وه، ما به چې دوئي ته کتل نو خوشحاليدم به چې دا خوش قسمته خلق د سفر وغيره تکليفونه برداشت کوي او د خپل پاک پروردگار د رضا په خاطر د حج کولو د پاره روان دي- ما د الله پاک په بارگاه کنبې عرض اوکړو: اے زما خوږ خوږ الله پاکه! دا ستا د بنده گانو ډله ده، ته دوئي ناکامه مه رالېږه- بيا ما يو حلمه اوليدو د کوم غنم رنگي مخ چې داسې خلیدو چې سترگې ئې د مخ نه نۀ اوږيدلې- هغه د وړي جامې اغوستې وې او په سر باندې ئې عمامه [پتکے] وو- هغه د خلقو نه بالکل ځانله ناست وو- زما په زړه کنبې وسوسه راغله چې دا خپل ځان صوفي ظاهرول غواړي د پاره د دې چې خلق د ده تعظيم اوکړي، ما په زړه کنبې اووئيل چې په الله پاک مې دې

قسم وي چې زه به خاخوا د ده نگراني کووم بيا چې څنگه زه د هغه خوا له لارم، نو هغه ماته اوکتل او زما نوم ئې واخستو او د 26 سپيارې د سورة الحجات، 12 نمبر آيت ئې تلاوت کړو:

ترجمه کنز الایمان: د ډیرو گمانونو
نه بچ اوسئ به شکه څه گمانونه
گناه کيږي-

اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ
بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ

(پ 26، الحجات: 12)

د دومره وئيلو نه پس هغه زه هلته پريښودم او رخصت شو، ما په زړه کښې اووئيل: چې دا خو ډيره عجيبه معامله ده چې دا ځلمی زما د زړه د خبرې نه خبر شو او زه ئې په خپل نوم راوبللم حالانکه زما د ده سره چرته ملاقات هم نه دے شوے- دا خاخوا د الله پاک قبول شوے [يعني الله پاک ته نږدې] بنده دے ما هسې د ده په باره کښې بد گمانې اوکړه، زه به خاخوا د دې ځلمي سره ملاقات کووم او بخښنه به ترې غواړم- زه په تادي سره په دغه ځلمي پسې روان شوم خو د ډير کوشش نه پس مې هم هغه اونه موندلو- بيا زمونږه قافله په مقام ”واقصه“ کښې حصاره شوه، ما هغه ځلمی د لمونځ په حالت کښې اوليدو- د هغه ټول وجود رچيدلو او د سترگو نه ئې اوښکې بهيدلې- ما هغه اوپيژندلو او لارم د هغه په خوا کښې کښيناستم د پاره د دې چې د هغه نه به بخښنه غواړم، د لمونځ نه چې فارغ

شو نو هغه زما طرف ته متوجه شو او اوڻي وئيل: اے شقيقه! د 16 سپاري
د سورة طه 82 نمبر آيت اولوله:

وَإِنِّي لَغَفَّارٌ لِّمَن تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ

صَاحِحًا ثُمَّ اهْتَدَى ﴿٨٢﴾

(پ 16، طه: 82)

ترجمه کنز الایمان: او بے شکه زه
ډیر بخښونکے یم د هغه کس چا
چې توبه کړه او ایمان ئې راوړ او
بڼه کار ئې اوکړو او بیا په هدایت
باندې پاتې شو-

د دومره وئيلو نه پس هغه ځلمې بیا د هغه ځائې نه رخصت شو- ما
اووئيل: دا ځلمې خامخا په ابدالانو کښې دے- دوه ځله دا زما د زړه د
خبرې نه خبر شو او زه ئې په خپل نوم سره راوبلل- زه د هغه نه ډیر زیات
متاثر شوی ووم- بیا چې کله زمونږه قافله په مقام ”ربال“ کښې حصاره
شوه نو هغه ځلمې ما د یو کوهي په خوا کښې اولیدو- د هغه په لاس
کښې د خرمنې یوه تهیلې وه او هغه د کوهي نه اوبه راویستلې- ناڅاپه د
هغه د لاس نه هغه تهیلې کوهي ته اوغورځیدله، هغه ځلمي د الله پاک په
بارگاه کښې عرض اوکړو: اے زما خوږ خوږ الله پاکه! کله چې ما تنده
پریشانه کوي نو هم تۀ زما تنده ماتوې، کله چې زه وږې شم نو هم تۀ ما له
خوراک راکوې، زما د اُمید ځائې هم تۀ ئې، اے زما خوږ خوږ الله پاکه! زما
سره د دې تهیلې نه علاه بل هیڅ خیز نشته، ما له زما تهیلې واپس راکړه-

حضرت شقیق بلخي ؑ فرمائي: په الله پاک مي دې قسم وي! اوس
لا د هغه ځلمي دُعا ختمه شوې هم نه وه چې د کوهي اوبه په بره راغلې-

هغه ځلي خپل لاس ور اوغزولو او تهيلی ئې راويستله او هغه ئې د اوبو نه ډکه کړه او بيا د کوهي اوبه بيرته ښکته شولې. ځلي اودس اوکړو او لمونځ ئې شروع کړو. د لمونځ نه پس د شگود ډيري طرف ته لاړې. زه هم په پټه په هغه پسې روان شوم. هغه شگه اوچته کړه او په تهيلی کښې ئې واچوله او بيا ئې تهيلی اوخوزوله او په دې کښې ئې موجودې د شکو اوبه اوڅښلې. زه د هغه خوا له لارې او سلام مې عرض کړو. هغه جواب راکړو. ما عرض اوکړو: اے نیک ځلميه! الله پاک چې کوم رزق تال له درکړې دے د هغې نه څه مال هم راکړه. دا ئې چې واوريدل نو هغه جواب راکړو: الله پاک په خپلو بنده گانو هر وخت فضل او کرم فرمائي، يوه لحظه هم داسې نه تيرېږي چې په هغې کښې هغه پاک پروردگار په خپلو بنده گانو باندې نعمتونه نه نازلوي، اے شقيقه! په خپل رب باندې هميشه ښه گمان ساتل پکار دي. د دومره وييلو نه پس هغه ځلي د څرمنې هغه تهيلی مال راکړه څنگه چې ما د هغې نه [اوبه] اوڅښلې نو هغه د خوږو [شگرو] او د ستو سره گډې کړې شوې بهترينې اوبه وې. داسې د ښه خوند والا اوبه ما تر ننه پورې نه وې څښلې، ما ښه په مړه کيده اوبه اوڅښلې. زه حيران ووم چې اوس زما په مخکښې په دې تهيلی کښې شگه واچولې شوه خو د دې ځلي د کرامت په وجه هغه شگه په ستو او خوږو کښې بدله شوه، د هغه برکتې شربت څښلو نه پس تر ډيرو ورځو پورې زه ترې اووړې نه شوم.

بيا چې کله زمونږه قافله مکې مکرمې ته اورسيدله نو هلته ما هغه ځلمې په يو گوټ کښې د نيمې شپې د لمونځ په حالت کښې اوليدو. هغه ډير په

خشوع او خضوع (یعنی د زرہ او بدن پہ عاجزی) سرہ لمونځ کولو او د هغه د سترگو نه اوبښکې بهیدلې۔ هغه هم دغه شان د لمونځ په حالت کښې ټوله شپه تیره کړله، کله چې سحر شو نو هغه بیا هم په خپله مصله باندې ناست وو او د الله پاک پاکي ئې بیانوله، بیا د سحر د لمونځ کولو نه پس هغه طواف اوکړو او یو طرف ته روان شوزه هم په هغه پسې روان شوم۔ دا ځل زما د سترگو د وړاندې ډیره عجیبه نظاره وه ځکه چې د هغه مخې ته ډیر خلق لاس په نامه ولاړ وو او گڼ شمیر خلقو د هغه لاسونه ښکلول او د سلام د پاره حاضریدل۔ ما د یو گس نه پوښتنه اوکړه: چې دا عظیم څلمه څوک ده؟ هغه جواب راکړو: دا حضرت سیدنا امام موسیٰ کاظم بن امام جعفر صادق بن محمد بن علی بن حسین بن علی علیه السلام ده۔ ما په زرہ کښې اووئیل: چې دومره کرامات ظاهریدل هم د دې سید زاده د شان لائق دي، دا هغه هستیانی دي کومو له چې الله پاک دومره کرامات ورکوي۔ (عیون الحکایات (مترجم)، 1/ 238) د الله رَبُّ العَزَّت دې په هغوئې رحمۃ الله علیہ باندې رحمت وي او د هغوئې په وسیله دې زمونږه بے حسابہ بخښنه وي۔

اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

تیری نسل پاک میں ہے بچہ بچہ نور کا تُو ہے عین نور تیرا سب گھرانہ نور کا

(حدائقِ بخشش، ص 246)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب صَلَّی اللّٰهُ عَلَی مُحَمَّد

ولادتِ باسعادت او پیشہ‌ندگلو

د اهل بیت نبوت د چمن بنکے گل حضرت امام موسیٰ کاظم ؑ په 7 صفر المظفر 128 هـ د نهی په ورځ د سحر په وخت د مکې مکرمې او د مدینې منورې ترمینځه په ابوا علاقہ شریف (چرته چې د خور آقا ضلّی الله علیه و آله وسلم د خوږې مور جانې حضرت آمنې بی بی ؑ مزار شریف دے) کښې دُنیا ته تشریف راوړو. د هغوئې ؑ مبارک نوم موسیٰ، کُنیت ابو الحسن او ابو ابراهیم او القابات صابر، صالح، امین او د ټولو نه مشهور لقب ”کاظم“ دے. د ډیرې زیاتې معافۍ او بخښنې کولو په وجه د هغوئې ؑ لقب کاظم (یعني د غصې خښلو والا [یعنې قابو کولو والا]) شو.

(وفیات الاعیان، 4/505 - مسالک السالکین، 1/224)

امام اهلِ سُنّت، عاشقِ ماهِ رسالت، اعلیٰ حضرت امام احمد رضا خان ؑ عرض کوي:

شانِ حلیّا کَانِ علّما جَانِ سلماً کَسَلَام موسیٰ کاظمِ جهانِ ناظمِ مرا امداد کُن

(حداثق بخشش، ص 328)

شرح کلام رضا: اے زما آقا امام موسیٰ کاظم ؑ په تاسو دې سلام وي چې تاسو د عاجزۍ او زغم شان، د علم خزانه او د سلامتیا ځان ئی. اے امام موسیٰ کاظم! تاسو د دُنیا نظام چلوونکي ئی، زما امداد او کړۍ.

عربي شجره

عظیم عاشقِ صحابه او اهلِ بیت، امام اهلِ سُنّت اعلیٰ حضرت ؑ یوه

اوردہ د عربی شجرہ شریف، بصیغہ درود شریف لیکلې ده، په دې کښې
د حضرت امام موسیٰ کاظم ؑ ذکر خیر څه داسې کوي:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَبَارِكْ عَلَيْهِ وَعَلَى الْبُوتَى السَّيِّدِ الْاِمَامِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرِ الْكَاظمِ رَضِيَ
اللهُ تَعَالٰی عَنْهُمَا

ترجمه: اے الله پاکه ته په حضور صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ باندې او په سردار او مولا
موسیٰ کاظم بن جعفر ؑ باندې درود او سلام اولیرې او په هغوئې
باندې برکت نازل کړې-

(تاریخ و شرح شجره قادریه برکاتیه رضویه، ص 108)

والدین کریمین

حضرت امام موسیٰ کاظم ؑ د اهل بیت اطهار د سترگو تور او د
عظیم تابعي بُزرگ حضرت امام جعفر صادق ؑ ځوي او د سلسله
قادریه رضویه عطاریه 7م پیر او مُرشد دے- د هغوئې د مور بي بي
نوم حمیده بَرَبَرِيَّه ؑ وو- حضرت امام جعفر صادق ؑ به د
هغوئې په باره کښې فرمائیل چې زما په ټولو ځامنو کښې موسیٰ کاظم
بهترین ځوي دے او دا د الله پاک په ملغلرو کښې یوه ملغلره ده-

(مسالك السالكين، 225/1)

په شجره قادریه رضویه عطاریه کښې ذکر خیر

شیخ طریقت، امیر اهلِ سُنَّت، د دعوتِ اسلامي باني، حضرت علامه مولانا
ابو بلال محمد الیاس عطار قادري رضوي دَاعَتْ بَر کائِهْمُ الْعَالِيَه چې خپلو مُریدانو
او طالبینو ته هره ورځ د لوستلو د پاره چې د بزرگانِ دین ؑ کومه

شجره شریف ورکړې ده، په هغې کښې د امام موسیٰ، د هغوئي د ځوي حضرت امام علي رضا او د هغوئي د والد محترم حضرت امام جعفر صادق ؑ په وسیله داسې دُعا شوې ده:

بے غَضَب راضی ہو کاظم اور رضا کے واسطے

شرح شجره شریف: یا الله پاکه! د حضرت امام جعفر صادق ؑ

د ربنتولې په وسیله! ماته د ایمان سلامتیا عطا کړه او د حضرت امام موسیٰ کاظم او د هغوئي د ځوي حضرت امام علي رضا ؑ په وسیله د غضب فرمائیلو نه بغیر زما نه رضا شه-

اٰمِيْنَ بِجَاةِ النَّبِيِّ الْاَمِيْنِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ صَلَّى اللهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

څنگه چې لقب هم هغه شان ئې ذات مبارک

د شهزاده عالي وقار، د حضرت امام موسیٰ کاظم ؑ مبارکې شپې به په عبادت کښې تیریدلې او ورځې به ئې د روژې په حالت کښې تیریدلې، د ډیر زیات عبادت کولو په وجه هغوئي ؑ د ”عبد صالح“ یعنی د نیک بنده په لقب سره یادولې شو- د عاجزئ او زغم (یعني برداشت د قوت) حالت ئې دا وو چې د هغوئي ؑ لقب ”کاظم“ (یعني د غصې څښلو والا [یعني د غصې قابو کولو والا]) د هغوئي پیژندګلو جوړه شوه- د عاجزئ ئې دا کیفیت وو چې کله به څوک د هغوئي ؑ مخې

له راتلل نو د هغوئي د سلام عرض کولو نه مخکښې به هغوئي (رحمۃ اللہ علیہ) پخپله ورومې سلام کولو- که چرې هغوئي (رحمۃ اللہ علیہ) ته به دا معلومه شوه چې څوک هغوئي ته تکلیف رسوي نو هغوئي (رحمۃ اللہ علیہ) به د هغوئي هم ضرورت پوره کولو-

(تاریخ مشائخ قادریه رضویه، ص 156 بتغیر)

اے عاشقانِ امام موسیٰ کاظم! زمونږه د امام په عاجزۍ او سادګۍ باندې دې په لکونو سلامونه وي، کاش! چې مونږه هم د امام کاظم (رحمۃ اللہ علیہ) په برکت د غصې قابو کولو والا جوړ شو، بیا بیا غصه قابو کول د ډیرو مسئلو د حل کولو او د جګړو ختمولو وجه جوړېږي- د کور او کاروبار د جګړو په سر د اخستو او د غم د اوښکو تویلو په ځای غصه قابو کول څو درجې بهتره خبره ده، غصه قابو کول تر ډیرې مودې پورې د غضب په اور کښې د سوزیدو نه بهتر کار دے- د غصې قابو کولو څومره ثواب دے، راځئ! ستاسو د ترغیب د پاره د مصطفیٰ (صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم) یو څو فرامین وړاندې کووم-

د “جنت” د دریو حرفونو په نسبت سره د غصې قابو کولو په باره کښې درې مبارک حدیثونه

(1): د الله پاک خوږ آخري نبي، مکي مدني، محمد عربي (صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم) ارشاد او فرمائيلو: ما د معراج په شپه په جنت کښې اوچت محلونه اوليدل نو پوښتنه مې اوکړله: اے جبريله! دا د چا د پاره دي؟ عرض ئې اوکړو: د

هغوئي د پاره دي څوک چې غصه څښي [يعنې غصه قابو کوي] او خلق معاف کوي-

(مسند الفردوس، 405/1، حديث: 3011)

(2): د بنده د غصې څښلو [يعنې د غصې قابو کولو] نه هيڅ گوت زما په نزريات خوښ نه دے او څوک چې د الله پاک د رضا د پاره غصه او څښي [يعنې غصه قابو کړي] الله پاک به د هغه زړه د ايمان نه ډک کړي-

(مسند امام احمد، 700/1، حديث: 3017)

(3): د انسان څه گوت څښل د هغه غصې څښلو [يعنې قابو کولو] نه افضل نه دے کوم چې هغه د الله پاک د رضا حاصلولو د پاره څښي-

(ابن ماجه، 463/4، حديث: 4189)

نفس کے واسطے غصہ جو کیا کرتے ہیں سُن لو! نقصان ہی ہوتا ہے بالآخر ان کو

(وسائلِ بخشش، ص 294)

خوږو او محترمو اسلامي وروڼو! د حضرت امام موسیٰ کاظم ؑ په سیرت باندې د عمل کولو سره مونږ له پکار دي چې کور، دفتر ته د تللو راتللو په وخت، په لاره د تللو په وخت مسلمانانو ته ورومې سلام اوکړو، ورومې سلام کول د حضرت امام موسیٰ کاظم ؑ د خوږ خوږ نیکه بابا جان، رحمتِ عالمیان صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ښکله سُنَّت دے- امیر اهلِ سُنَّت د اَهْلِ بَرکَاتِهِ الْعَالِيَةِ د خپل کتاب 550 سُنَّت او آداب په 31 صفحه باندې لیکي: ورومې سلام کوونکے د الله کریم مقرب (يعني نزدې والے موندونکے بنده) دے، ورومې سلام کوونکے د تکبر نه هم بري (يعني آزاد) دے- د خوږ مکي مدني آقا، د ښکلي مصطفیٰ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فرمان مبارک دے:

ورومبے سلام کوونکے د تکبُر نہ بري دے۔ (شعب الایمان، 433/6، حدیث: 8786) په کیمیائے سعادت کنبی دی: په (ورومبی) سلام کوونکي باندې 90 رحمتونه او په جواب ورکوونکي باندې 10 رحمتونه نازلیري۔
(550 سنتیں اور آداب، ص 31۔ کیمیائے سعادت، 394/1)

مطیع اپنا مجھ کو بنایا الہی سدا سُنتوں پر چلایا الہی

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

د سخاوت او کرم عطا

زما د مُرشد، د حضرت امام موسیٰ کاظم ؑ د سخاوت دا حالت وو چې په مدینه منوره کنبې به ئې غریبانان لټول او هریو ته به ئې د شپې د هغه د ضرورت مطابق رقم داسې رَسَوَلو چې هغه ته به پته هم نه لگیده چې دا رقم چا راکړے دے۔

(تاریخ مشائخ قادریہ رضویہ، ص 156)

سُبْحَنَ اللَّهُ! سُبْحَنَ اللَّهُ! سُبْحَنَ اللَّهُ! د الله پاک د نیکانو بنده گانو خومره ټټکله شان دے، نیکی کول او هغه پَتَوَل د مخلصانو برخه ده ځکه چې د الله پاک نیکان بنده گان د مخلوق نه د بدل یا د مننې خواهش خوڅه طمع هم نه لري، ځکه خو د غریبانانو داسې امداد کوي چې هغوئ ته د خپل محسن (یعنې د احسان کوونکي) پته هم نه لگي۔ الله پاک دې د خپلو مخلصانو په برکت زمونږه هم د اخلاص دولت نصیب کړي۔ افسوس! ډیر افسوس! مونږه د ځان مینې او د واه واه خواهش د څه هم نه کړو، په جُمات کنبې د

پینځه سوؤ، زرو روپو ورکونکي هم خواهش وي چې زمونږه نوم دې واخستلے شي او دُعا دې اوکړے شي- د جُمات، مدرسي د جوړولو کار مو اوکړو يا مو څه سامان راوړلو او ور مو کړلو نو خواهش مو وي چې لمونځ کوونکو ته زمونږه د کارنامې پته اولگي- يقيناً هيڅکله هم د دې خبرو په وجه په چا باندې د ریاکاری يا د ځان ښودلو حکم نشي لگیدے خو داسې کوونکو ته پخپله په خپل نیت باندې خامخا غور کول پکار دي چې جُمات، مدرسي ته د گیزر په ورکولو باندې د خلقو په مخکښي د نوم اخستو سره د دُعا کولو خواهش په زړه کښې ولې راځي يا په جُمات کښې د سختې گرمۍ په موسم کښې په ”اے سي“ لگولو باندې په زړه کښې داسې خواهش ولې راځي چې د ټولو په مخکښي زما اعلان اوکړے شي چې دا ما راوړے دے- هم داسې په جُماتونو او مدرسو کښې په عطيه کړے شوؤ څيزونو باندې ”د ايصالِ ثواب د پاره“ د خپل نوم ليکلو په وخت سل ځله په زړه باندې غور اوکړئ- خدائے دې نه کړي که چرې په نیت کښې فساد (يعنې خراي) وي نو فوراً توبه کړئ او په خپل عمل کښې د اخلاص پيدا کولو کوشش اوکړئ- په حديثِ پاک کښې دي: ”بے شک په دوزخ کښې يوه دَره ده د کومې نه چې دوزخ هره ورځ 400 ځله پناه غواړي، الله پاک دا دَره د مُحَمَّد [صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ] د اُمّت د هغه ریاکارانو د پاره جوړه کړې ده کوم چې د غيرُ الله د پاره د صدقې کولو والا وي-“

(معجم کبير، 136/12، حديث: 12803)

د نورو معلوماتو د پاره د مکتبه المدینه د چاپ شوي د امام غزالي (رحمۃ اللہ علیہ) د کتاب احیاء العلوم په جلد 5 صفحه 255 د ”اخلاص“ باب اولوی- حضور مفتی اعظم هند مولانا مصطفیٰ رضا خان (رحمۃ اللہ علیہ) لیکي:

نفس بدکار نه دل پر یه قیامت توڑی عمل نیک کیا بھی تو چھپانے نہ دیا

(سامان بخشش، ص 72)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

د غریب مرسته (واقعه)

عیسیٰ بن محمد مغیث قرشي (رحمۃ اللہ علیہ) بیان کړي دي کله چې د هغوئې عمر 90 کاله شوه وو- فرمائي ما په جوانیه کي کښې د اُمّ عظام نومې کوهي سره په خوا کښې د هندوانو، بادرنگو او کدوانو فصل اوکړلو، کله چې فصل تیار شو او د کت کولو وخت رانزدې شو نو ملخانو پرې حمله اوکړه او ټول فصل ئې تباہ او برباد کړو، زه د فصل او د دوؤ اوبنانو د قیمت لږ کښې 120 دیناره قرضداره شوه ووم- زه په دې پریشانی کښې ناست ووم چې حضرت امام موسیٰ کاظم (رحمۃ اللہ علیہ) تشریف راوړلو او د سلام کولو نه پس ئې پوښتنه اوکړه: ستا څه حال ده؟ ما عرض اوکړو: زه د ماتې شوې میوې په شان پاتې شوه یم، ملخانو حمله کړې ده او زما ټول فصل ئې خوړلې ده- هغوئې (رحمۃ اللہ علیہ) او فرمائیل: په تا باندې څومره قرض ده؟ عرض مې اوکړو: د دوؤ اوبنانو د قیمت سره 120 دیناره

قرضدار یم۔ هغوئي (خپل ملګري ته) او فرمائيل: اے عرفه! ابو مغيث له 150 ديناره اوتله، (او اوئي فرمائيل:) مونږه تا له (د فصل نه علاوه) 30 ديناره او دوه اوبان زياتي ګټه درکوؤ۔ ما عرض اوکړو: اے مبارکه! (برکت والا) دننه تشریف راوړئ! او په دې کښې زما د پاره (د خير او برکت) دُعا اوکړئ، هغوئي رحمة الله عليه دننه تشریف راوړلو او دُعا ئې اوکړه، بيا ئې ماته حديث شريف اووئيلو چې رسولُ الله صَلَّى الله عليه وآله وَسَلَّمَ ارشاد فرمائي: ”د مصيبتونو نه بچ شوي خيزونه سمبال کيږدئ۔“

بيا ما اوبان هم په هغه پتي کښې [په کار] لګيا اوساتل او پټه مې اوبه کړو۔ الله پاک په هغه فصل کښې دومره برکتونه واچول چې فصل ښه ډير اوشو او ما د هغې نه څه خرڅ کړل او 10 زره ديناره مې اوګټل۔

(تاريخ بغداد، 30/13)

خوږو او محترمو اسلامي وروڼو! د ژوند ګاډې د مسئلو په ټائرونو باندې ګرځي، عقلمند هغه دے څوک چې د ژوند د سختو حالاتو سره د مقابلې کولو کوشش کوي، د ژوند په ستونزو باندې د لعنت وئيلو سره هېڅ نه کيږي د الله پاک په بارګاه کښې سر ښکته کړئ ځکه چې په بے قراره زړه د دُعا کولو سره مسئلې حل کيږي۔ په ګھنټو ګھنټو د مُلک، په سماجي او معاشرتي اړخونو باندې صرف د بحث کولو په ځائ وړاندې راشئ او د يو غريب مسلمان ملاتړ اوکړئ او د خپل وس مطابق د هغه مالي او ځاني مرسته اوکړئ۔ د نورو خلقو مسئلې حل کړئ ستاسو مسئلې

به هم حل کیری- الله کریم! دې مونږ له د امام موسیٰ کاظم (عجته الله علیه) په سیرت مبارک باندې د تللو توفیق راکړي-

اُمِّیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاُمِّیْن صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب صَلَّی اللہُ عَلَی مُحَمَّد

د مُرادونو پوره کیدلو دروازه

زما آقا او مولا، حضرت امام موسیٰ کاظم (عجته الله علیه) مستجاب الدعوات خو هم وو (یعنې د هغوئ دعاگانې به قبلیدلې بلکه) چا چې به د هغوئ په وسیلې سره دُعا کوله یا په هغوئ (عجته الله علیه) باندې به ئې دُعا کوله د هغوئ مرادونه به پوره کیدل د هغوئ خالي لَمَنې به هم د زړه د مُرادونو د پوره کیدو نه ډکیدلې، په دې وجه به د عرق اوسیدونکو هغوئ (عجته الله علیه) ته باب الحوائج (یعنې د ضرورتونو پوره کیدلو دروازه) وئیله-

(تذکره مشائخ قاردریه رضویه، ص 155- صواعق المحرقة، اردو، ص، 674)

د دُعا د قبلیدو آزمائیلے شوے مقام

د کروړونو شافعیانو امام، حضرت امام محمد بن ادریس شافعي (عجته الله علیه) فرمائی: د حضرت امام موسیٰ کاظم (عجته الله علیه) مزار شریف ته حاضریدل او دعا کول په قبلیدو کښې مُجَرَّبَه (یعنې آزمائیلے شوې) ده-

(ملعات التنقیح، 215/4)

د فقه حنبلي ډیر لوی امام حضرت امام خلال (عجته الله علیه) فرمائی: ماته چې کله هم څه اهم کار راپیښ شي، نوزه د حضرت امام موسیٰ کاظم بن جعفر

صادق (ؑ) مزار ته حاضر شم او د هغوئي وسیله وړاندې کړم۔
الله پاک زما سخته آسانه کړي او زما مُراد پوره کړي۔

(تاریخ بغداد، 133/1)

د اعلیٰ حضرت ؑ د والد صاحب مولانا نقي علي خان ؑ د کتاب ” أَحْسَنُ الْوَعَا لِآدَابِ الدُّعَا “ د اُردو نوم ” فضائلِ دعا “ دے، هغوئي د دې کتاب په باب امکنه اجابت ”یعني هغه مبارک ځیونه په کومو کښې چې دُعاگانې قبلېږي، په دې“ کښې 36م ځائے د حضرت امام موسیٰ کاظم ؑ مزار مبارک لیکلے دے۔

(فضائل دعا، ص 137)

بھکاری بن کے اس دُر پر جو ماڼگو گے وہ پاؤ گے کہ اربابِ نظر بابِ اجابت اس کو کہتے ہیں

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

د آلِ نبی د نبی د صحابہ کرامو سره مینه

اے عاشقانِ صحابه او اهلِ بیت! په دوانو جهانونو کښې د خلاصی موندلو د پاره د صحابہ کرامو او اهلِ بیتو سره مینه او محبت کول ضروري دي، معاذ الله که چرې په دوئي کښې د چا په باره کښې هم په زړه کښې څه کمزورې خبره راغله نو د ایمان د تباھۍ وجه جوړیدے شي، د دې دوانو حضراتو محبت به جنت ته بوځي۔ په حدیثونو مبارکو کښې چې چرته ”أَصْحَابِنَا كَالْجُجُومِ، فَبِأَيِّهِمْ أَقْتَدَيْتُمْ أَهْتَدَيْتُمْ“ یعني زما صحابه د ستورو په شان دي، په دوئي کښې چې د چا هم اقتدا [یعني په دوئي پسې روان شی] اوکړئ

هدایت به پیامومئ۔“ (مشکوٰۃ المصابیح، 414/2، حدیث: 6018) اوفرمائیلے شول،
ہلتہ پہ حدیث شریف کنہی دا ہم دی:

مَثَلُ أَهْلِ بَيْتِي فِيكُمْ مَثَلُ سَفِينَةِ نُوحٍ مِنْ قَوْمِهِ مَنْ رَكِبَهَا نَجَا وَمَنْ تَخَلَّفَ عَنْهَا غَرِقَ

یعنی پہ تاسو کنہی زما د اہل بیتو مثال د نوح د کشتی پہ شان دے،
خوک چي دے تہ اوختلو، ہغہ خلاصے اوموندلو او خوک چي وروستو
پاتی شو ہغہ ہلاک شو۔“

(مستدرک، 132/4، حدیث: 4774)

سفینہ ہے اُمت کا عترت نبی کی

صحابہ ہیں سب مثل انجم و رخشاں

(قبالہ بخشش، ص 315)

صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ

د ورور شان

د حضرت امام موسیٰ کاظم ؑ د یو ورور نوم محمد بن جعفر
ؑ وو، ہغوئی ہم د ډیر اوچت شان او مرتبې والا وو، بہادر،
عقلمند او د اُمت خیر خواہ وو۔ ہغوئی ؑ بہ صوم داؤدی یعنی یوہ
ورخ روژہ نیولہ او بلہ ورخ بہ ئی ماتولہ۔ ہغوئی ؑ پہ شعبان المعظم
کنہی پہ جُرجان نومې خائے کنہی د دے دنیا نہ سفر اوکړلو۔

(سیر اعلام النبلا، 426/8)

عبادت او ریاضت

پہ روایت کنہی دی چي حضرت امام موسیٰ کاظم ؑ بہ ہمیشہ ټولہ

شبه نفل لمنخ کولو تر دې پورې چې د سحر وخت به شو- هغوئي به دا دُعا ډیره زیاته کوله: **اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْأَلُکَ الرَّاحَةَ عِنْدَ الْمَوْتِ وَالْعَفْوَ عِنْدَ الْحِسَابِ** یعنې اے الله پاکه! زه ستا نه د مرگ په وخت د آسانۍ او د حساب په وخت د معافۍ سوال کووم- یو ځل هغوئي مسجد نبوي شریف ته راغلل او د شپې په شروع کښې ئې سجده اوکړه نو واوریدلے شو چې هغوئي **رَحْمَةُ اللهِ عَلَیْهِ** د سجدې په حالت کښې د الله پاک په بارگاه کښې عرض کوي **”عَظَّمَ الدَّنْبُ عِنْدِي، فَلْيَحْسُنِ الْعَفْوَ مِنْ عِنْدِكَ“** زما گناهونه ډیر زیات شوي دي ځکه اے الله پاکه! ستا د طرف نه معافي هم دومره زیاته پکار ده- هغوئي دا وئیل تر دې پورې چې سحر شو-

(تاریخ بغداد، 29 / 13 - سیر اعلام النبلاء، 448/6)

فضل کر رحم کر تو عطا کر

اور مُعاف اے خدا هر خطا کر

واسطه پختن پاک کا به

یا خدا تجھ سے میری دُعا به

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ

صَلَّى اللهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

په قید کښې هم عبادت

حضرت امام موسیٰ کاظم **رَحْمَةُ اللهِ عَلَیْهِ** چې معاذ الله کله قید کړے شو نو د هغوئي د شپې ورځې د معمولاتو مبارکو لیدلو والا وینزې بیان دے چې هغوئي **رَحْمَةُ اللهِ عَلَیْهِ** به د ماسخوتن د لمنخ کولو نه پس د الله پاک په حمد او ثنا (یعنې د تعریف او توصیف بیانولو) کښې مصروف وو او بیا به ئې دُعا کوله، د شپې د ډیرې برخې تیریدو نه پس به هغوئي **رَحْمَةُ اللهِ عَلَیْهِ** اودریدل او تر

سحره پورې به ئې لمونځ کولو، د سحر د لمونځ کولو نه پس به ئې د الله ذکر کولو تر دې پورې چې لمر به راوختلو بیا به د ضحوة کبریٰ پورې مراقبه کیدلو، بیا به ئې د څه وخت پورې د ډډې وهلو نه پس مسواک شریف کولو او ډوډۍ به ئې خوړله او بیا به ئې تر څه وخته پورې د آرام کولو نه پس اودس کولو او نفل لمونځ به ئې کولو تر دې پورې چې د مازیگر لمونځ به ئې ادا کړو بیا به ئې د قبلې طرف ته مخ کړو او د الله پاک ذکر به ئې کولو تر دې پورې چې د ماښام لمونځ به ئې ادا کړو بیا به ئې د ماښام او د ماسخوتن په مینځ کښې هم نفل لمونځ ادا کولو- وینه وائی: چې هغه خلق ډیر بد نصیبه دي څوک چې داسې نیک گس پریشانه کوي-

(تاریخ بغداد، 33/13)

په الله پاک باندې د توکل بهترین مثال

خوږو او محرمو اسلامي ورونو! د نورو خاصیتونو سره سره حضرت امام موسیٰ کاظم ؑ د توکل علی الله ”یعنې په الله پاک باندې د باور“ په ډیره اوچته درجه باندې وو، په ظلم باندې د قید کیدو په وجه اگرچه چاته د خوشي کولو د پاره وئیل د توکل خلاف نه وو خو هغوئ ؑ هغه به په خپلو معمولاتو مبارکو کښې د الله پاک نه علاوه چاته هم وئیل نه خوښول-

ځکه هغوئ ؑ د وخت د خلیفه په نوم یو داسې خط اولیکو کوم چې د هغوئ د جرات ښکاره ثبوت دے: هغوئ خط اولیکو: اے خلیفه! لکه څنګه چې زما د ازمنښت ورځې تیرېږي داسې ستا د عیش او آرام

ورڻي هم ڪمپري تر دي پوري چي مونڊ دواڙه به په يوه داسي ورځ (يعني په قيامت ڪنبي) ميلاڙيرو ڪله چي به غلط ڪارونو ڪولو والا په نقصان ڪنبي وي-

(سير اعلام النبلاء، 450/6)

په خوب ڪنبي د رسول الله ﷺ ديدن

د حضرت امام موسیٰ کاظم (رحمۃ اللہ علیہ) د قيد تيرولو په ورځو ڪنبي يوه شپه هغوئي په خوب ڪنبي د الله پاک د خوږ آخري نبي، مكي مدني محمد عربي (صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم) زيارت نصيب شو، هغوئي (صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم) ارشاد اوفرمايلو: اے موسیٰ! تہ په ظلم سره په قيد ڪنبي ئي، زه درته يو څو ٽڪي بنائيم، ڪه چري تہ دا اوواڻي نو تہ به هم په نني شپه د قيد نه خوشه شي، هغه ٽڪي دا دي:

يَا سَامِعُ كُلِّ صَوْتٍ، وَيَا سَابِقَ الْفَوْتِ، وَيَا كَاسِيَ الْعِظَامِ لِحَمَاءٍ مُنْشِرَ هَابَعْدَ الْمَوْتِ، أَسْأَلُكَ بِأَسْمَائِكَ الْحُسْنَىٰ وَيَا شَيْكَ الْأَعْظَمِ الْأَكْبَرَ الْبُخْرُونَ الْمَكْنُونِ الَّذِي لَمْ يَطْلَمْ عَلَيْهِ أَحَدٌ مِنَ الْمَخْلُوقِينَ، يَا حَيُّ إِذَا أَنَا لَا يَقْوَىٰ عَلَىٰ أَنَا تَه، يَا ذَا الْبُعْرِ وَالَّذِي لَا يَنْقُطُ أَبَدًا وَلَا يَحْطَىٰ عَدَدًا،
فَرَجَّ عَنِّي-

”ترجمه: اے هر آواز اوريدونڪيه! اے د هرې نه رسيدو نه مخڪنبي كيدونڪيه! اے په هډوڪو باندې د غوښې اچولو او د مرگ نه پس د هغه (هډوڪو) يو څائے ڪوونڪيه! زه تاته ستا د ٽولو ښه نومونو او ستا د هغه لوي اسم اعظم په وسيله سوال ڪووم، ڪومه چي پته خزانه ده د ڪومې نه چي په مخلوق ڪنبي (ستا د عطا نه بغير) څوڪ هم خبر نه دي، اے حلم

والا! حلمتیا کولو والا چې د داسې حلیمې د کومې چې د بل چا طاقت نه وي، اے د نه ختمیدونکو بے شمیره خیر [ورکولو] والا! زما مصیبت ختم کړه۔“

(وفیات الاعیان ، 504/4 ملخصا)

د والد محترم په سرو زرو لیکي نصیحتونه

حضرت هیثم ؑ فرمائي: د حضرت امام جعفر صادق ؑ حضرت هاشم ؑ شاکرد ماته اووئیل چې یو ځل زه د هغوئ په خدمت کښې حاضر شوم نو د هغوئ ؑ د زړه ټوټه حضرت امام موسیٰ کاظم ؑ د هغوئ په خدمت کښې حاضر وو او هغوئ ؑ هغوئ ته نصیحتونه کول چې اے زما ځویه! زما نصیحت اومنه او زما خبرې یادې ساته که چرې دا یادې اوساتي نو ژوند به دې هم ښه تیرېږي او مرگ به دې هم د رشک قابل وي۔

اے زما ځویه! مالداره هغه دے کوم چې د الله پاک په تقسیم باندې رضا وي او څوک چې د نورو په مال باندې نظر ساتي هغه هم د غریبې په حالت کښې مري۔ د الله پاک په تقسیم باندې نه رضا کیدو والا لکه چې په الله پاک د هغه په فیصله کښې تور [تهمت] لگوي۔ خپله غلطي وړوکې گنړلو والا د نورو غلطي غټه او د نورو غلطي وړه گنړلو والا خپله غلطي غټه گنړي۔

اے زما ځویه! د نورو د عیبونو رابکاره کونکي خپل عیبونه ښکاره کيږي۔ د چا د پاره گنده کښنستلو والا هم پخپله په هغه [گنده] کښې

پریوځي- د کم عقلو سره کښیناستلو والا سپکیري او ذلیلہ کیري خو د علمائے کرامو سره ناسته پاسته کوونکے عزت بیاموي او د گناه ځائے ته تلونکے د گناه په تور کښې اخته کیري- اے زما ځویه! په خلقو باندې د عیب لگولو نه ځان ساته گنې نو خلق به په تا باندې عیب لگوي او د فضول خبرو نه ځان بچ ساته گنې د دې په وجه به ذلیلہ او رسوا شې- اے زما ځویه! حقه خبره کوه که هغه ستا په حق کښې وي او که خلاف ځکه چې ته کیدے شي چې د خپلو ملگرو د غندنې [مذمت] سره مخ شې- اے زما ځویه! د قرآن کریم تلاوت کوه، سلام عام کوه، د نیکی حکم کوه او د گناه نه منع کوه، د خپلوئ پریښودونکو سره خپلوي قائمه ساته، څوک چې ستا سره خبرې نه کوي د هغوئ سره په خبرو کولو کښې ورومبه والے کوه، څوک چې ستا نه [خه] غواړي هغوئ ته عطا کوه، د چغلخوړئ نه ځان ساته چې دا په زړونو کښې بغض پیدا کوي- د خلقو عیبونه مه لټوه چې دا څیز خپل ځان د (غندنې او تهمت د) هدف جوړولو په ځائے دے- اے زما ځویه! که چرې د نیکی طلب گار ئې نو د دې معادن (یعنې زړه یا مرکز) خامخا اوپیژنه، بے شکه د نیکی معادن دي او د معادن څه اصلي (جرړه) وي او اصلي ښاخونه وي او د ښاخونو سره میوې هم وي او میوې د خپلو اصولو سره ښه وي او جرړه هغه وخت مضبوطه وي کله چې زمکه ښه وي-

اے زما ځویه! که چرې د ملاقات خواهش لرې نو د نیکانو خلقو سره میلاؤیر، د فاسقانو او فاجرانو سره مه میلاؤیر، ځکه چې فاسقان او فاجران د کاني د هغه غره په شان دي د کوم نه چې اوبه نه راووځي، د

داسې ونو په شان دي کومې چې نه شنې کيږي، د هغه شاپرې زمکې په شان دي په کومه کښې چې گيا [وانښه] نه راتوکيږي.

حضرت امام علي بن موسیٰ کاظم ؑ فرمائي: حضرت امام جعفر صادق ؑ دا وصيت اوکړو او هغوئي وفات شول او زما والد محترم حضرت امام موسیٰ کاظم ؑ تر آخري وخته پورې په دې وصيت باندې عمل کولو.

(حلیة الاوليا، 228/3)

شهادت

خوږو او محترمو اسلامي وروڼو! د يو روايت مطابق هغوئي ؑ د 55 کالو په عمر کښې وفات شول. (تذکره مشائخ قادريه برکاتيه، ص 84) په 25 رجب المرجب 183هـ هغوئي ؑ د شهادت مرتبې ته اورسيدل. د هغوئي ؑ مزار شريف په بغداد معلي کښې په کاظمين شريف کښې دے.

(تذکره مشائخ قادريه رضويه، ص 163. تاريخ بغداد، 33/13)

علامه خطيب بغدادي ؑ فرمائي: د هغوئي مزار شريف ډير مشهور دے، زيارت کوونکي د حاضرئ د پاره راځي، هلته د سرو او سپينو زرو قنديليونه [فانوسونه] او د هر قسمه قالين او ښکلا خلا څيزونه دي.

(وفيات الاعيان، 505/4)

د امام موسیٰ کاظم ؑ فرمان

د حضرت امام موسیٰ کاظم ؑ جانشين او خليفه، حضرت امام علي رضا ؑ د خپل والد محترم فرمان بيانوي چې کله دنيا د انسان طرف

تہ متوجہ شی نو ہغہ لہ عارضی خوبیانی ورکوی او کله چہ د چا نہ مخ
اړوي نو د هغه نه د هغه خپلې خوبیانی وړي۔

(سیر اعلام النبلاء، 249/8)

د امام موسیٰ کاظم ؑ منقبت

موسیٰ کاظم موسیٰ کاظم	عشق ہے جن کا ہم پر لازم
موسیٰ کاظم موسیٰ کاظم	ہم ہیں جن کے در کے ملازم
عفو و کرم ہے کام تمہارا	جود و سخا ہے شان تمہاری
موسیٰ کاظم موسیٰ کاظم	ہم بھی رہیں گے سائل دائم
ظلم کو سہتہ کچھ نہ کہتے	چودہ برس تک جیل میں ٹھہرے
موسیٰ کاظم موسیٰ کاظم	یوں کہتے ہیں تم کو کاظم
کرنے والوں پر ہولعت	آل نبی سے بغض وعداوت
موسیٰ کاظم موسیٰ کاظم	غرق ہوئے ہیں تیرے شاتم
مشکل کیسی سر پہ کھڑی ہو	جس کا کوئی کام رکا ہو
موسیٰ کاظم موسیٰ کاظم	آؤ اُجاگر بن کے خادم

(شاعر: مولانا نثار علی اُجاگر صاحب)

صَلَّى اللّٰهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ

دراروانی ہفتے رسالہ

فیضانِ مدینہ، محلہ سوداگران، زرہ سبزی منڈی کراچی

UAN: +92 21 111 25 26 92 | Ext: 7213

Web: www.maktabatulmadinah.com | E-mail: feedback@maktabatulmadinah.com